

1. Юридична енциклопедія: В 6 т. Редкол.: Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 1998. ISBN 966-7492-00-1. URL : <https://leksika.com.ua/13761106/legal/nasilstvo>.

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII від 07.12.2017 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

3. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: Наказ МВС України від 8 лютого 2019 р. № 100.

4. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19 груд. 2017 р. № 1044. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE32138.html.

5. Настільна книга слідчого (детектива). Коментар. Зразки та бланки процесуальних документів: практ. посіб. О.М.Бандурка, М.В. Лошицький, С. В. Петков, А.М. Подоляка. Київ : ЦУЛ, 2018. 277 с.

Ярошук Оксана Володимирівна
аспірант Дніпропетровсько державного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ УПОВНОВАЖЕНОГО ПРЕЗИДЕНТА З ПРАВ ДИТИНИ У МЕХАНІЗМІ ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ

Булінг – це нагальна проблема, що виникла багато років тому, однак, жорстокості таке цькування набуває саме в умовах сьогодення.

Найчастіше булінг проявляється саме у шкільному віці та у шкільному середовищі, що призводить до порушення права на освіту, що закріплене у ст. 53 Конституції України [1].

Лише упродовж 2019 року суди України розглянули 310 справ щодо булінгу, із яких у 122 винесено рішення про накладення стягнення.

Із огляду на таке загострення проблеми булінгу, як соціально-небезпечного явища, захист дітей під час навчального процесу набуває особливого значення та потребує уваги з боку спеціально уповноважених органів державної влади, зокрема, Уповноваженого Президента України з прав дитини або омбудсмана (далі – Уповноваженого).

Чинне законодавство не містить визначення терміну «Уповноважений із прав дитини», у той же час, згідно з матеріалами Вікіпедії, омбудсман (від швед. ombudsman «представник») – посадова особа, на яку покладаються функції контролю за дотриманням законних прав та інтересів громадян у діяльності органів виконавчої влади і посадових осіб.

У Декларації та Плані дій «Мир, придатний для життя дітей», що прийняті резолюцією S-27/2 спеціальної сесії Генеральної Ассамблеї ООН 10.05.2002 року голови держав-учасниць зобов'язалися прийняти заходи для

захисту прав кожної дитини у віці до 18 років. Зазначено, що діти – понад усе і найбільшу увагу слід приділити найкращому забезпеченню інтересів дитини. Жодна дитина не має бути забута, а отже не має бути жодної дискримінації. Саме вказаною резолюцією (п. 31) передбачено необхідність створення незалежного уповноваженого з прав дітей і забезпечення їх благополуччя [2].

Таким чином, інститут Уповноваженого Президента з прав дитини в Україні з'явився нещодавно. Правовий статус і повноваження Уповноваженого визначені лише указом Президента України №811/2011 від 11.08.2011, останні зміни до якого вносилися ще у 2015 році [3].

Саме інституція дитячого омбудсмана покликана забезпечити захист конституційних прав дитини і є ключовим інститутом демократичного суспільства.

Основними завданнями українського омбудсмана з прав дітей є:

1) постійний моніторинг додержання в Україні конституційних прав дитини, виконання Україною міжнародних зобов'язань у цій сфері та внесення в установленому порядку Президентові України пропозицій щодо припинення і запобігання повторенню порушень прав і законних інтересів дитини;

2) внесення Президентові України пропозицій щодо підготовки проектів законів, актів Президента України з питань прав та законних інтересів дитини;

3) здійснення заходів, спрямованих на захист і відновлення порушених прав та законних інтересів дитини, інформування громадськості про такі заходи та їх результати;

4) підготовка заходів за участю Президента України, у тому числі міжнародного характеру, з питань, що стосуються дітей;

5) здійснення заходів щодо налагодження взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту прав та законних інтересів дитини.

Зазначені повноваження забезпечують лише здійснення Президентом України конституційних повноважень щодо захисту прав дітей і не надають самостійності Уповноваженому, а тому, на сучасному етапі розвитку держави, потребують розширення та деталізації.

Омбудсман у справах дітей має відігравати важливу роль не лише у процесі ефективної реалізації конституційних гарантій захисту прав дітей, Уповноважений має піклуватися про дітей у межах освітнього процесу, у тому числі шляхом вирішення конфліктів, інформування, надання консультативної підтримки, участі в судових засіданнях, виконувати роль посередника, тощо.

Омбудсмана мають почути перш за все керівники закладів освіти. Він повинен використовувати свій досвід, набутий під час розгляду індивідуальних скарг, щоб давати рекомендації уряду з метою внесення змін

до законодавства та політики, а також реалізовувати інтереси дітей, підвищувати поінформованість спеціалістів сфери освіти стосовно прав дітей.

Для проведення ефективного моніторингу та захисту прав дітей Уповноважений повинен мати право на дієвість, а саме:

- розслідувати скарги про порушення прав дитини, мати доступ до документів, брати свідчення, а також без попередження відвідувати та інспектувати різні освітні інституції, незалежно від права власності;
- брати участь у справах щодо булінгу від імені дитини у випадках, коли вона сама цього не хоче;
- готувати та публікувати звіти щодо протидії та попередження булінгу, залучаючи громадськість;
- контролювати виконання керівниками закладів освіти антибулінгових програм та заходів із попередження булінгу.

Одним із найважливіших аспектів щодо діяльності Уповноваженого в Україні є поінформованість учнів навчальних закладів про такого представника та можливість самостійно подавати скарги (заяви) стосовно булінгу щодо них під час навчального процесу.

Таким чином, саме дитячий омбудсман має донести проблеми булінгу, у зв'язку із чим необхідно:

- прийняти закон, який би чітко визначив та розширив повноваження Уповноваженого Президента з прав дитини;
- створити регіональні представництва;
- надати дітям можливість самостійно телефонувати та звертатися до омбудсмана щодо ймовірних порушень їх прав;
- запровадити щорічні звіти про результати діяльності.

1. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України». ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 30.11.2020).

2. Декларація та План дій «Мир, придатний для життя дітей», прийнята резолюцією S-27/2 спеціальної сесії Генеральної Асамблеї 10 травня 2002 року. БД «Законодавство України». ВР України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b20#Text (дата звернення 30.11.2020).

3. Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини: Указ Президента України від 11 серпня 2011 року № 811/2011 // БД «Законодавство України». ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/811/2011#Text> (дата звернення 30.11.2020).